

Minnen till liv på F2 i Hägernäs

(TÄBY)

De numera nedlagda sjöflyghangarerna på F2 i Hägernäs visades för allmänheten i samband med Kulturhusens dag för en tid sedan. Omkring 250 besökare kom. Dagen blev även ett välkommet tillfälle för Kamratföreningen vid F2 att träffas.

Det var nionde året i rad som Kulturhusens dag, efter en idé från Europarådet, genomfördes i Sverige. Tanken är att under en dag varje år ska öppna upp dörrarna på vid gavel och bjuda in till gratis besök och guidning i annars stängda kulturmiljöer. Projektet har blivit en sådan succé att närmare 40 europeiska länder deltar i det.

I år var temat "försvarsbyggnader genom tiderna". Genom Kulturhusens dag kunde många vackra och intressanta men annars svåråtkomliga byggnader öppnas för allmänheten. Täby kommun valde att visa sjöflyghangarerna på F2 i Hägernäs, försvarsanläggningar i Skavlöten och fornborgen från 400-talet i Skansberget - byggnader som visar behovet genom alla tider av skydd och försvar.

Överallt finns spår av fornborgar, tidiga värn och

valler, ruiner av fästen och torn, ringmurar, skansar, kastell, borgar, fort och bunkrar som vittnar om oroliga tider, sa Margareta Sundberg, kultursekreterare i Täby kommun inför dagen.

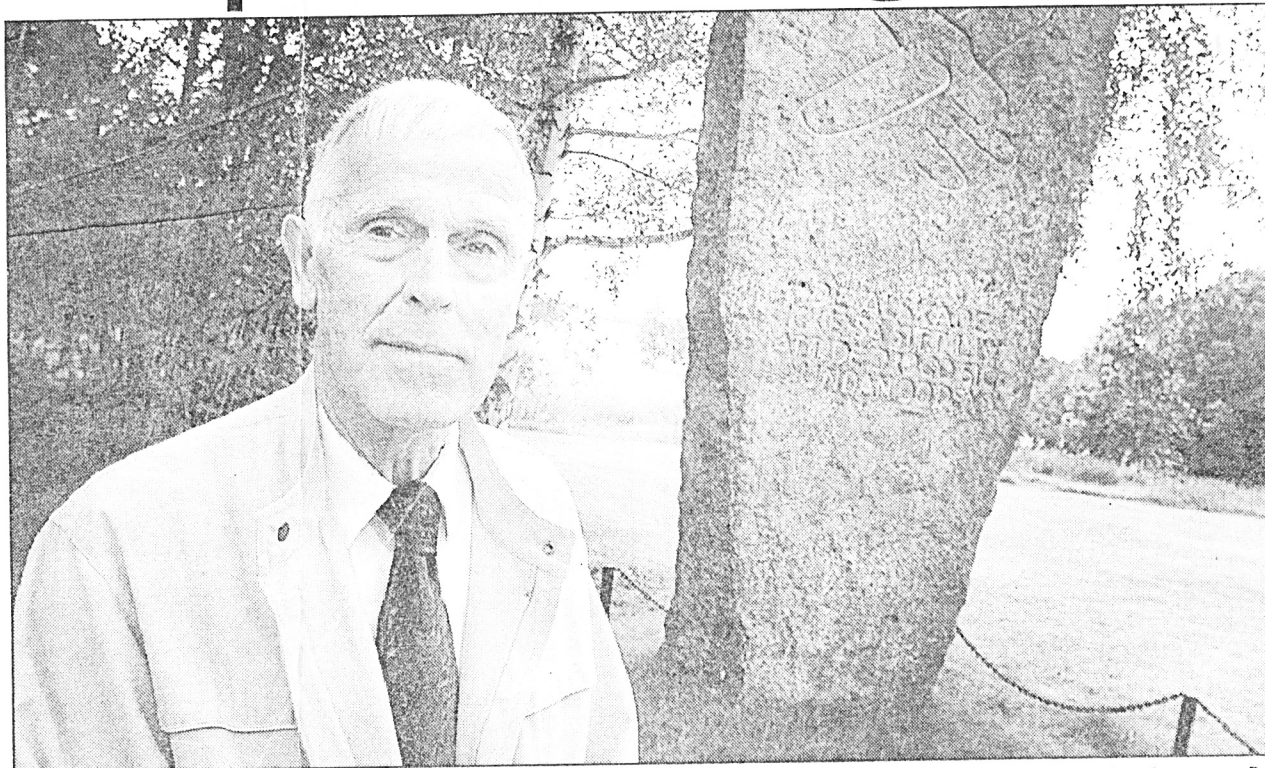
Kamratförening

På F2 i Hägernäs samlades 45 män ur den så kallade kamratföreningen. De är flygare som tjänstgjorde här, när det begav sig. Bland dem fanns Paul Eriksson som var sergeant och signalist ombord på den Catalina som, på jakt efter den försvunna DC-3:an, sköts ned i Östersjön av ryska Mig-15-plan den 16 juni 1952. Alla sju ombordvarande besättningsmän överlevde, otroligt nog. Paul Eriksson bor än i dag i närheten av sin gamla flotttilj och har blivit föreningen trogen.

- Vi träffas två gånger per år, säger han. Vi har årsmöte med fest på våren och en utflykt tillsammans på hösten.

Mörklägning

Kamratföreningen samlades i den gamla officersmässen som nu kallas Sjövillan och är restaurang. Lars Flemström käserade om dagens och borgondagens flygräddning samt berättade senaste nytt om sök-

Bland de forna officerarna fanns Paul Eriksson, signalist och sergeant ombord på Catalinan som, på spaning efter den försvunna DC-3:an sköts ned i Östersjön den 16 juni 1952.

ningen efter DC-3:an. Det är ju dessvärre så, att mycket är nedtystat och mörklagt kring historien.

- En fiskare har nyligen fastnat med trålen i ett föremål och det ska undersökas närmare, säger Paul Eriksson. Lars Flemström påpekade också att Catalinan inte ligger så långt från Estonia.

På eftermiddagen genomfördes guidade visningar i sjöflyghangarerna likaväl

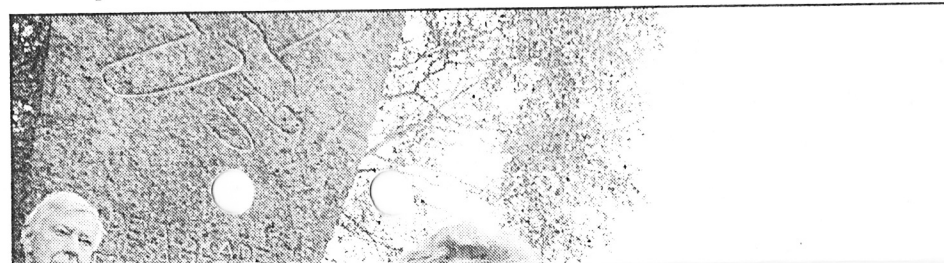
som vid övriga försvarsbyggnader som ingick i evenemanget. De som ville kunde se en videofilm om F2 före nedläggningen 1974 eller köpa boken om flyg-

plan S12. En modell av hela F2-området fanns också att beskåda.

- Vi samlades även vid minnesstenen över våra sakenade kamrater, säger Paul

Eriksson. När F2 lades ned, åtog sig kamratföreningen att svara för vården av minnesstenen.

Monica Antonsson

Fri vård för unga

Från och med 1 januari nästa år blir det fri sjukvård för länets alla barn och ungdomar.

Det lovar Elaine Kristensson, (s), sjukvårdslandstingsråd. Men majoriteten får sätta fart med planeringen om detta ska gå i lås.

I den socialdemokratiska budgeten för nästa år, rymmer ingen fri sjukvård för barn och ungdomar i länet. I stället står det i budgeten att socialdemokraterna vill halvera patientavgiften för länets alla unga.

Men nu har landstingsförbundets ordförande Lars Isaksson, (s), givit sina partikamrater i länet bakläxa och meddelat att sjukvården ska vara helt fri för den aktuella gruppen även i Stockholms läns landsting.

Löfte eller viljeyttring?

Folkpartiet i länet har redan föreslagit just denna fria sjukvård i sin egen budget som landstingsförbundet nu utlovar, säger

Andres Käärik, (fp), landstingsråd i opposition. Han undrar om Lars Isakssons utspel är ett löfte eller bara en viljeyttring.

Därför har Andres Käärik nu ställt en enkel fråga till Landstinget om patientavgiftens vara eller inte vara.

Elaine Kristensson, (s), sjukvårdslandstingsråd, lovar i sitt svar att återkomma med ett förslag i frågan. Men hon understryker att majoriteten i Stockholms läns landsting ämnar följa de rekommendationer som landstingsförbundets ordförande angivit.

Hoppfullt

Ännu har man på folkpartiets kansli inte sett något utkast till förslag från s-majoriteten. Men man är hoppfull och säger att det finns utsikter för att den fria sjukvården för barn och ungdomar kan gå i lås från och med den 1 januari 1998.

– Än har vi inte tryckt på larmklockan, säger Andres Käärik.

Men majoriteten får sätta fart. Först ska förslaget behandlas i hälso- och sjukvårdsnämnden, sedan i landstingets styrelse i mitten av november. Slutligen ska förslaget klubbas i ge-

nom i landstingsfullmäktige senast till lucia.

Alla har inte råd

– Anledningen till att vi har den fria sjukvården för barn och ungdomar i vår budget är att vi fått signaler om att en del barnfamiljer har det så pass knäppt, att man inte längre har råd att gå till husläkaren. Ändringen av högkostnadsskyddet är också en del i att barnfamiljer kan dra sig för att söka upp läkare.

Den här extrakostnaden beräknas ligga på cirka 35-70 miljoner kronor om året, beroende på hur man räknar.

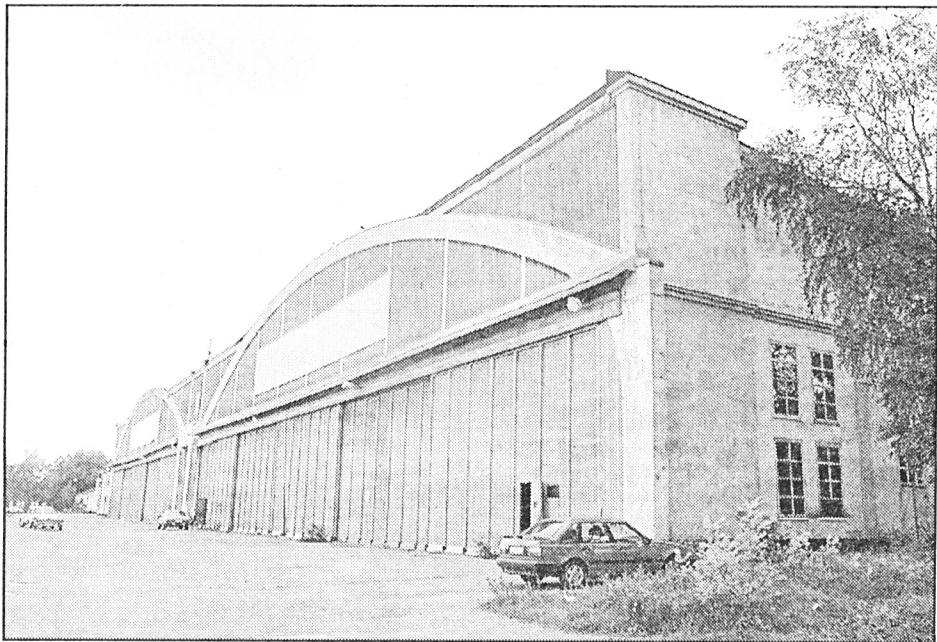
– Droppe i havet

– Det är en droppe i havet om man ser till landstingets hela budget på drygt 20 miljarder kronor per år. Nog ska man kunna klara kostnadsökningen inom budgetramen, speciellt med tanke på att de felräknade pengarna ligger på cirka 200 miljoner kronor, avslutar Andres Käärik.

Ulrika Haglund

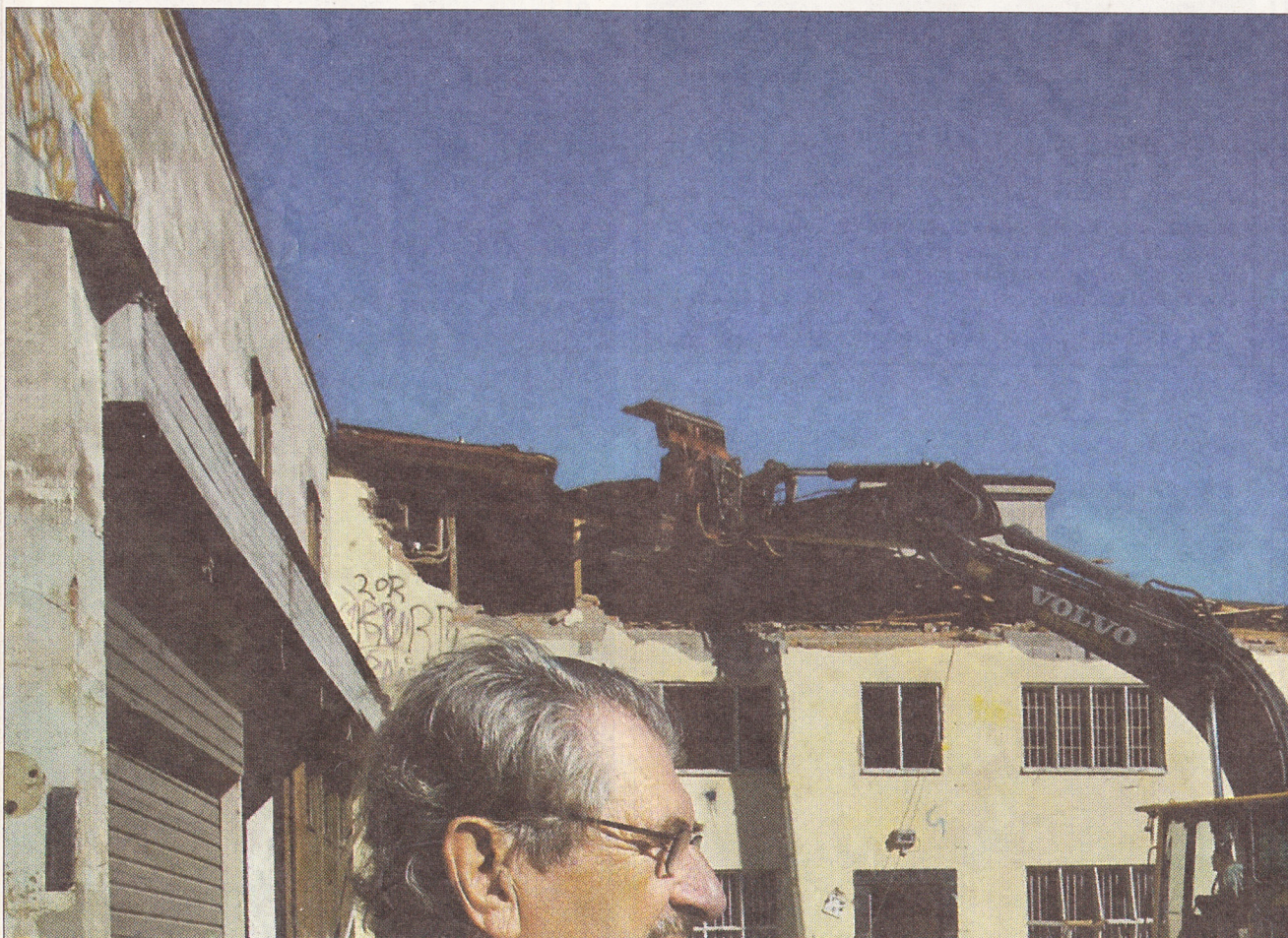

Lars Flemström kåserade om dagens och morgondagens flygräddning.

Kamratföreningen samlades i den gamla officersmässen som numera kallas Sjövillan och är restaurang.

Känslan av flygkår

I 50 år var F2 i Täby en levande flygkår. Trots att F 2 las ner 1974 är dess historia inte glömd. F 2 kamratförening vårdar minnena ömt, även nu när området blir plats för 600 bostäder.

Text: Maria Stomrud

Foto: Sofia Ekström

Grävskopan som står parkerad framför flyghangaren ser ut som en jättelik drake. Med det svarta gapet blottat sliter den ner taket. Träplankorna lossnar som tändstickor och hamnar i containern bredvid.

– Det är inte så roligt att se. Men samtidigt har området förfallit så mycket att det är bra att de gör något, säger Kurt Jörgne.

Han är pensionerad militär och sekrete-

Kurt Jörgne betraktar ett område i förändring. Där den gamla flygkåren F 2 låg i Hägernäs river man nu för att ge plats åt bostäder. Vännen och F 2-kollegan William Sivebro påminner honom om svunna tider då F 2 räknades som Sveriges största flygflottilj.

rare i F 2 kamratförening, eller i Kungliga Roslagens flygflottiljs kamratförening som den egentligen heter. Ordförande i kamratföreningen, William Sivebro, håller med om att det är på tiden att något händer med F 2-området. Sedan flygkåren lades ner 1974, för 28 år sedan, har mycket lite gjorts i området.

– Här har det varit knarkarkvartar och vandalisering. Det har knappt varit något underhåll alls, säger han.

Kurt Jörgne och William Sivebro visar runt på platsen där F 2 låg. Den marina flygverksamheten vid Hägernäs inleddes redan på 1910-talet, med flyguppvisningar på Stora Värtan.

Basen för det svenska sjöflyget

1919 startades en vinterflygskola på platsen och sju år senare grundades F 2 – den andra flygkåren i Sverige. F 2 blev basen för det svenska sjöflyget – flygplan med pontoner som bara kan landa i vattnet.

– 1927 byggdes det första huset – betonghangaren. 1929 tillkom det här kanslihuset och gymnastiksalen, säger Kurt Jörgne och pekar mot två byggnader.

Kanslihuset är i dag en Montessoriskola och utanför leker och stöjar skolbarnen. Under den långa tiden då Hägernäs har stått tomt har vissa av byggnaderna använts. Den gamla officersmässen förvandlades till restaurang Sjövillan och de jättelika hangarerna har fungerat som kostymförråd till Dramaten och Operan.

Nu står hangarerna tomma. En doft av damm slår emot en när man träder in och på marken ligger en matta av fågelfjädrar

– Här har kommit in fåglar och stökat

1912. Första militära flygningen inför publik genomförs på Stora Värtan av löjtnant **Olof Dahlbeck**. Han är uppe i luften i 17 minuter – svenskt rekord.

1926. Flygvapnet blir en egen försvarsgren och F 2 grundas, som en av fyra flygkåren i landet.

1930-talet. Under 30-talet är det oroligt i Europa och flygvapnet förstärks. 1939 köper man in flera flygplan bland annat från Tyskland.

1945. Andra världskriget slutar och det står klart att sjöflyget har spelat ut sin roll. Funktionen ersätts i stället med radar.

1968. Flygräddningen flyttas till F8 Barkarby.

1974. F 2 läggs ner helt och hållet.

● 1910

● 1920

● 1930

● 1940

● 1950

● 1960

● 1970

● 1980

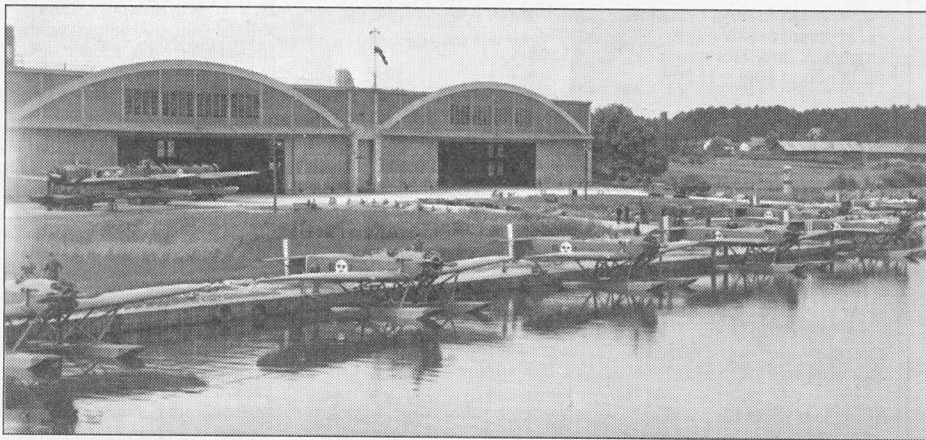
1918. Marinförvaltningen köper ett område vid Hägernäsvikens västra strand.

1919. Marinen startar flygutbildning på vintrarna.

1943. F 2 är på topp och räknas som Sveriges största flygflottilj.

1949. Den 1 juli detta år läggs flygverksamheten vid F 2 ner. Kvar blir flygräddningen och utbildningsverksamheten.

lever än

Flyghangarerna i Högernäs 1937 när F 2 hade full verksamhet. I bakgrunden syns Högernäs gård.

Foto: Ur F 2 kamratförenings fotosamling

ner. På Dramaten brukade de ha problem med sina kostymer som hängde här. De brukade skoja om att den enda pjäs de skulle kunna sätta upp var "Måsen", säger Kurt och skrattar.

F 2:s storhetsperiod varade fram till åren efter andra världskriget. Då hade sjöflyget spelat ut sin roll som spaningsverktyg. I stället tog radarn över. F 2 blev ett rent utbildningsförband fram till nedläggningen 1974.

relationerna mellan Sverige och dåvarande Sovjetunionen blev mycket frostiga.

Både Kurt och William tror att många i den yngre generationen har glömt F 2-tiden. Men bland de äldre – de som själva gjort militär- och civiltjänst där – lever minnena kvar. F 2:s kamratförening har drygt 300 medlemmar som träffas regelbundet.

Bostäder och kontor tar över

Borta vid trähangaren arbetar grävsko-

SEB ENSKILDA BANKEN

Våra evenemang i Danderyd

Är du kund på SEB Enskilda Banken i Mörby Centrum?
Då har vi glädjen att informera dig om våra återstående kundträffar under hösten:

10:e oktober

"Hur ska min värdepappersportfölj se ut?"
Föredrag och diskussion om risk & avkastning ledd av
Johan Hagbarth, Enskilda Bankens Strategi & Analys,
Plats: Djursholms Slott

14:e november

"Skattefrågor - att tänka på inför årsskiftet"
Cecilia Gunne, Enskilda Bankens skatteexpert
Plats: Djursholms Slott

5:e december

Föredrag av Carl-Henric Svanberg,

Kurt Jörgne och William Sivebro kom båda in under den perioden. Kurt kom till F 2 1952 som radarlärare och officerare. Där blev han kvar i mer än 20 år och bosatte sig i ett hus på området tillsammans med fru och två barn.

– Det var en fantastisk miljö att jobba i. Det var vackert och lugnt, om man jämför med andra flottiljer där de har flygplan som startar varenda minut, säger Kurt.

William kom något senare, 1960, som lärare på kadett- och aspirantskolan, och senare kompanichef. Båda har starka minnen från tiden då F 2 var ett levande område med cirka 500 värnpliktiga, militärer, civila och lärare.

– Man minns ju särskilt 1952 när ryssarna sköt ner Catalinan. Det planet startade här från Hägernäs, säger Kurt.

Han syftar på händelsen som skakade om hela Sverige. Ett Catalinaplan, som var ute och letade efter en försvunnen DC3:a, sköts ner i svenskt luftrum ovanför Östersjön. Alla i besättningen överlevde. Men

Resultatet av en fällning 1956. Besättningen, där Kurt Jörgne ingick, klarade sig oskadd.

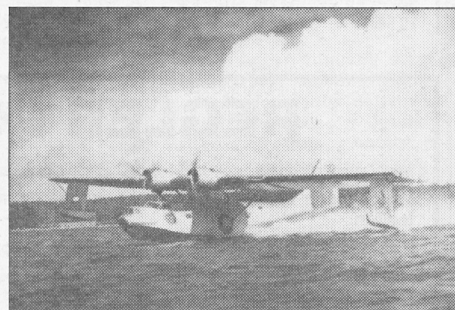
pan vidare. Flera hangarer och kaserner rivs när F 2 går in i en ny epok. Här ska bli 600 nya bostäder, kontor och strandpromenad. De riktigt värdefulla kulturbyggnaderna sparas dock, till exempel betonghangaren från 1927.

I närheten av skolan står en minnessten, rest 1944 till minne av de soldater från flygkåren som stupat. Med guldskrift kan man läsa texten "De älskade icke så sitt liv att de drogo sig undan döden".

Kurt Jörgne och William Sivebro börjar promenera ut mot vattnet vid Hägernäs.

Nere vid strandkanten kluckar vattnet och den vackra utsikten över fjärden breder ut sig. Hit vill kamratföreningen flytta sin minnessten. Men kommunen har sagt nej. Den vill hellre se minnesstenen på ett torg bland bostäderna.

– Vi vill hemskt gärna ha stenen här, vi kan inte tänka oss en bättre plats. Detta var flygvapnets vagga, och vi vill fortsätta vårda det här flyghistoriska minnet, säger William Sivebro.

Catalinaplanet, som senare blev nedskjutet av ryssarna, startar på Hägernäsviken 1952.

2002. F 2-området börjar rivras för att ge plats åt bostäder, kontor och strandpromenad.

● 1990

● 2000

Grafik: Karin Derland

VD och koncernchef i ASSA ABLOY

Staffan Scheja spelar julmusik

Plats: Djursholms Slott

Är du inte kund på SEB Enskilda Banken i Mörby Centrum...

... men tycker att ovanstående ämnen låter intressant?

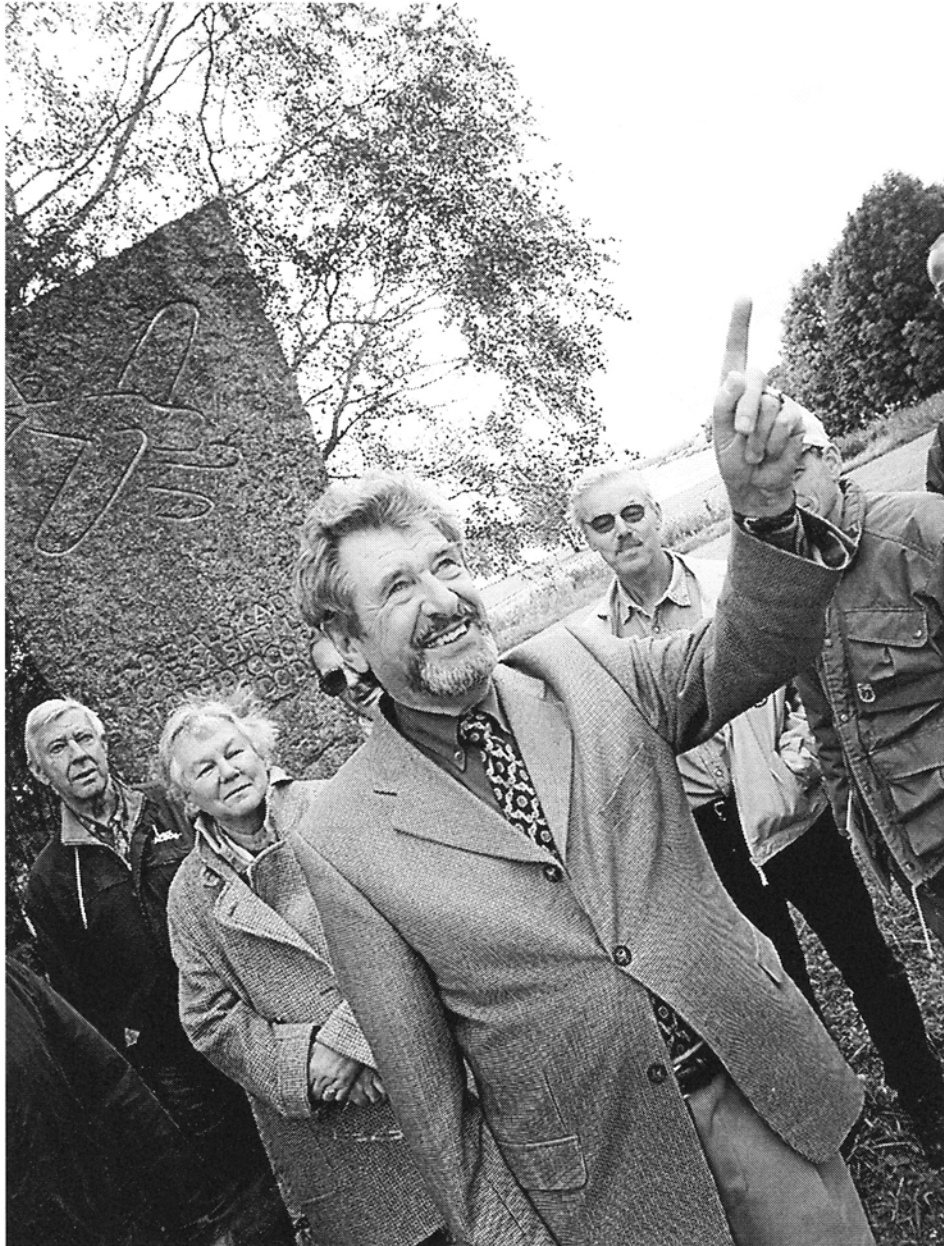
Förutom intressanta och trevliga kundträffar erbjuder vi dig spjutspetskompetens inom kapitalförvaltning samt juridik- och skatterådgivning – allt under ett tak.

Varje kapitalförvaltare erbjuder ett stort personligt engagemang i varje kund och en mycket hög tillgänglighet. Genom att tillhöra SEB kan vi dessutom dra fördel av koncernens samlade kompetens inom analyser och internationella placeringar.

Vi finns i Mörby Centrum, plan 7.
För information om vad vi har att erbjuda, kontakta gärna
Anna Hallberg, chef SEB Enskilda Banken Danderyd
på tel 08-622 55 60.

SEB

Enskilda Banken

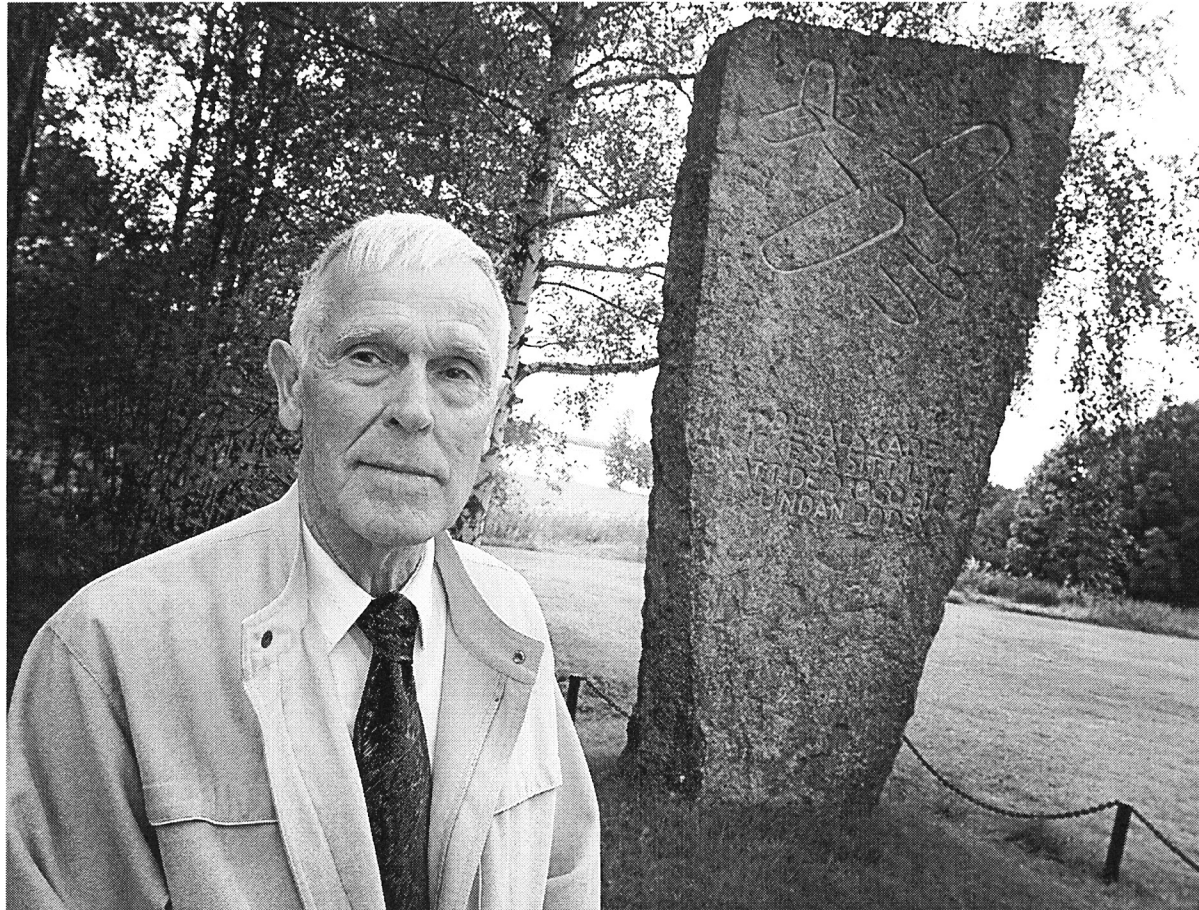

Hangar 3 NORRAN 39/970914 foto STefan Källstigen
F2 Hägernäs Kulturhusens dag med sjöhangarena
Kurt Jörgne guidar vid minnesstenen för alla omkomna

Hangar 1 NORRAN 39/970914 foto Stefan Källstigen
F2 Hägernäs Kulturhusens dag med sjöhangarena

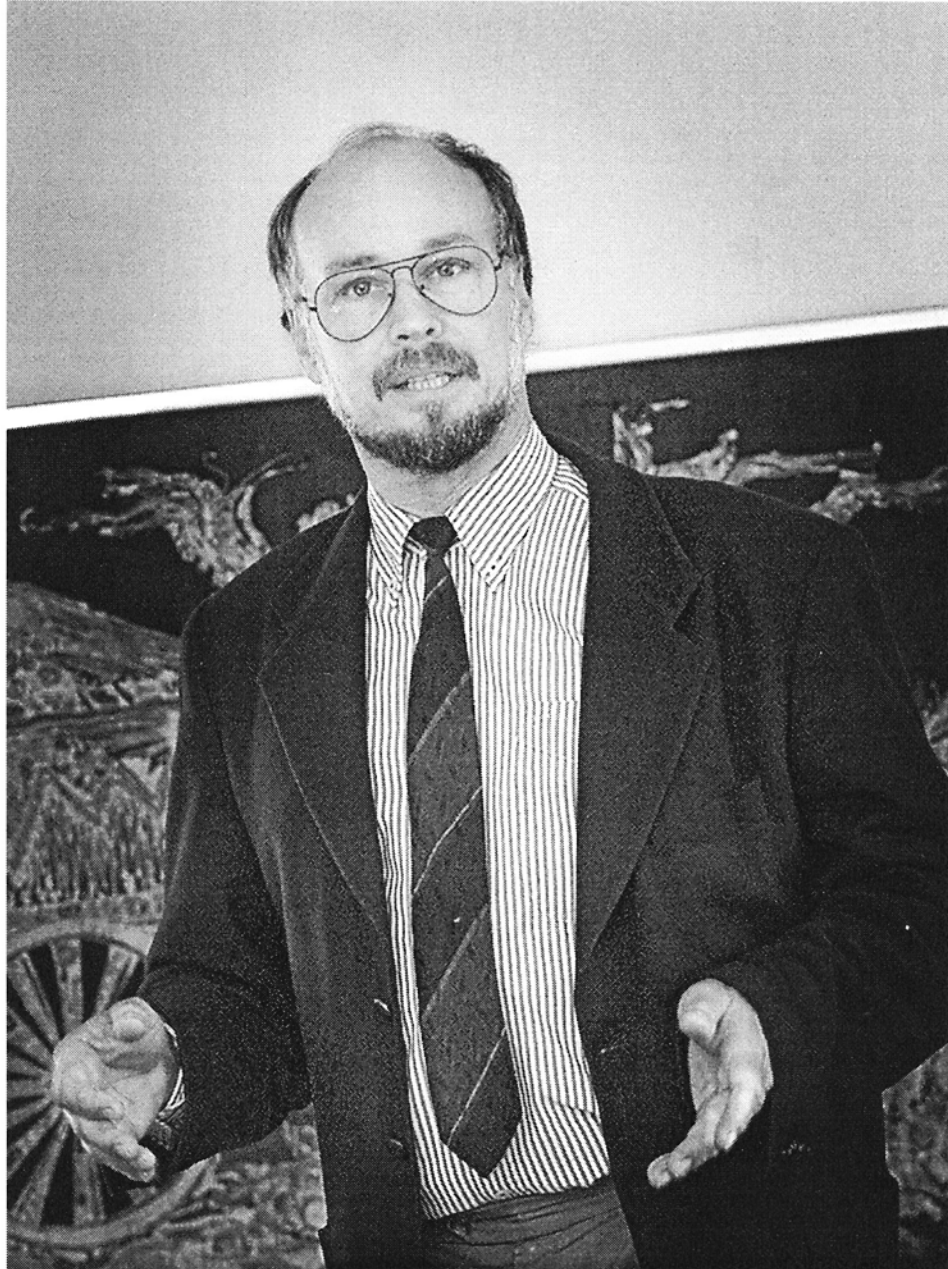

Hangar 2 NORRAN 39/970914 foto Stefan Källstigen
F2 Hågernäs Kulturhusens dag med sjöhangarerna
Paul Eriksson vid minnesstenen för alla omkomna

Hangar 4 NORRAN 39/970914 foto STefan Källstigen
F2 Hågernäs Kulturhusens dag med sjöhangarna
Kurt Jörgne guidar vid minnesstenen för alla omkomna

Hangar 5 NORRAN 39/970914 foto STefan Källstigen
F2 Hägernäs Kulturhusens dag med sjöhangarerna
Lars Flemström höll föredrag om bl.a. Estoniaolyckan den försvunna DC3:an m.m.

Sista rundvandringen på F2

Lördagen den 8 juni hade en tapper skara medlemmar från SFFSN och F2 kamratförening samlats för en sista rundvandring på det gamla flottiljområdet innan grävmaskinerna sätter tänderna i det som en gång var marinflygets vagga. Vädret visade sig från sin allra bästa sida när ordföranden William Sivebro från kamratföreningen hälsade oss välkomna vid gamla vakten. Efter en kort inledning begav vi oss till gamla sjövillan (officersmässen) där vi bänkade oss på verandan med en vidunderlig utsikt mot St. Värtan och Torön. Lars-Eric Larsson från SFFSN berättade om de rivningsplaner som till hösten föreligger för delar av området till förmån för ny bebyggelse, varefter Kurt Jörgne gjorde en historisk tillbakablick från tiden före vinterflygskolan fram till dags dato. Det är mycket som hänt under alla dessa år, och en tre timmars rundvandring räcker inte långt för att täcka allt som hänt. Men historierna var många, och de som varit med under tiden då det begav sig, gav oss övriga därigenom en möjlighet att under denna rundvandring för ett kort ögonblick känna historiens vingslag.

Efter denna historiska tillbakablick vandrade vi mot kanslihuset och den minnstenen som sedan 1944 högtidlighåller minnet över de som mist sina liv vid tjänstgöring på F2. Stenen som för övrigt kommer att flyttas till annan plats inom området, vårdas av kamratföreningen som också högtidlighåller minnet över sina kamrater genom att en gång per år samlas för en minnesstund vid stenen.

Kanslihuset stod för övrigt klart 1929 tre år efter det att beslut fattats om uppsättande av 2. flygkåren i det självständiga Flygvapnet. Flygkårens ledning kunde nu flytta ut till Hägernäs till moderna och rymliga lokaler. För förläggning och förplägnad skulle ända fram till 1938 användas logementsfartyg (Freja och Göta). Samtidigt med kanslihuset byggdes även gymnastiksal, vattentorn och en tjänstebostad (riven) för förvaltaren. Byggnaden, som kommer att få "leva" vidare, används i dagsläget av en montessoriskola.

Vandringen fortsatte förbi tennisplanen och de gamla trähangarerna från tiden för marinens vinterflygskolor (1919-1926) bort till gamla värmecentralen med tillhörande barack, även kallad "Röda baracken" som även tjänstgjort som kurschefs och lärarutrymme för flygvapnets radarskola

"FRAS". Baracken som var dragig och otät redan på sin tid står fortfarande kvar, dock något väderbiten matt i lacken såsom ett monument skrattandes mot nutiden "mig tar ni inte kål på i första hand". Förf. anm: Vid en rundvandring på området den 15 Augusti var det bara aska kvar av röda baracken, baracken framför hangar 81 var eldhärjad och grävmaskinen var framkörd framför de gamla trähangarerna som skulle rivas dagen efter.

Kurt visade även platsen (SO udden) där sjöflyget startade och där den första bryggan låg, och som kamratföreningen har föreslagit som ny plats för minnesstenen. Vi får se hur välvillig Täby Kommun kommer att ställa sig till detta.

Nästa byggnad som även Paul Eriksson hade ordnat nycklar till var den s.k. betonghangaren, hangar 81 från 1927. Här tittade vi in i den södra delen av hangaren, men eftersom radarskolan använt hangaren för sin verksamhet fanns inga öppna ytor. Hangaren innehöll snarare en stor betongkasun som vi inte undersökte närmare. Kurt berättade att bygget av hangaren påbörjades 1927 och utfördes i den då relativt nya betongtekniken. Under tiden som F 2 var utbildningsförband användes hangaren i första hand av Radarskolan (FRAS) med expeditioner, lektionssalar och övningsanläggningar i den södra tillbyggnaden. I själva hangardelen skedde utbildning i upprättande och brytning av radarstationer. Där skapades också utrymmen för radarsimuleringsutrustning, utprovningens verksamhet av Rb68-systemet samt för trafikledarskolan. Hangaren kommer efter vissa ombyggnader, att bevaras som byggnadsminne och efter inre ombyggnader användas som parkeringshus. Den södra tillbyggnaden kommer att rivas.

Paul hade även ordnat tillträde till hangar 82 som byggdes 1938-39 i samband med att nya flygplan (T2 och S12) inköptes från Tyskland. Hangaren användes av Flygräddningen (FRÄD) fram till överflyttningen till F8 1958. Paul berättade med visst vemod hur det begav sig på den tiden då Catalinorna stod bredvid varandra i hangaren i väntan på flygräddningsuppdrag, och vi som nu stod där och tittade in i den öde hangaren kunde endast tänka oss hur det en gång sett ut. Det kunde även hända att Catalinorna efter det att de landat, körde upp för slipen och direkt in i hangaren varefter motorerna kuperades. Paul som även varit med och flugit i den Do.24 som hamnade på F2 efter diverse turer från Tyskland under andra världskriget, tog tillfället i akt att berätta om denna maskin samt hur det var att flyga med detta tremotoriga sjöflygplan. En sägen gör

gällande att den ena av de två Do.24orna som hamnade i Sverige ligger begravd någonstans i Hägernäsviken.

Vi vandrade vidare, gjorde ett besök inne i kasern 21, fortsatte förbi kasern 22, gamla värmecentralen och flygverkstaden från 1939 innan vi följde den stig som tog oss upp till gamla vaktkuren vid norra grinden där man tidigare kunnat inpassera till området från norr. Vi fortsatte mot kasern 23 och den minnessten som en gång rests där 1943. Minnesstenen finns inte kvar längre, men väl plattan som den stod på. Enligt uppgift skall det ligga ett skrin med okänt innehåll under plattan där minnesstenen en gång stått.

Kamratföreningen kommer tillsammans med byggherren JM undersöka om så är fallet under hösten.

Matsalen och nya värmecentralen passerades, så även kasern 24 innan vi hamnade vid de granatskjul (Hägernäsbatteriet) som anlades i början av 1900-talet i syfte att ingå i en sammanhängande försvarslinje "Norra fronten" med syfte att skydda Stockholm mot anfall från norr.

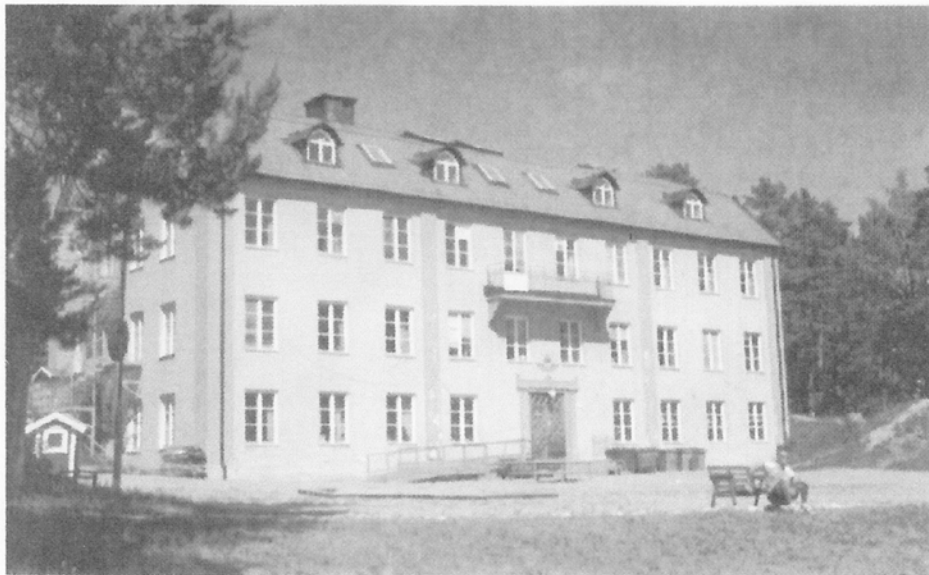
Rundvandringen började nu lida mot sitt slut, vi passerade sjukhuset och tjänstebostäderna vid flygbacken innan det var dags för avsked.

Slipar och bryggor står nu övergivna vid Hägernäsviken, men vi som fick möjlighet att delta i denna rundvandring fick för ett ögonblick möjligheten att tänka oss in i den verksamhet som en gång bedrevs vid Hägernäs.

Jag vill varmt rekommendera den bok som finns utgiven om F2 - Hägernäs och som finns att köpa genom Medlemsservice liksom ett medlemskap i F2 kamratförening. Förening är öppen för alla och ger även ut ett medlemsblad "Nya Marinflygaren" ett par gånger per år till sina medlemmar.

Ett stort tack även till F2 kamratförening som gjorde denna rundvandring möjlig och Kurt Jörgne som hjälpt mig med denna sammanfattning.

Anders Forsberg

Kanslihuset på F 2 stod klart 1929, tre år efter det att beslut fattats om uppsättande av 2. flygkåren i det nybildade Flygvapnet. Foto Lars Fors.

Sista rundvandringen på F 2

ANDERS FORSBERG

Lördagen den 8 juni hade en tapper skara medlemmar från SFF-Stockholm och F 2 kamratförening samlats för en sista rundvandring på det gamla flottiljorområdet, innan grävmaskinerna skulle sätta tänderna i det som en gång var marinflygets vagg.

Vädret visade sig från sin allra bästa sida när ordföranden William Sivebro från kamratföreningen hälsade oss välkomna vid gamla vakten. Efter en kort inledning begav vi oss till gamla sjövillan (officersmässen) där vi bänkade oss på verandan med en vidunderlig utsikt mot Stora Värtan och Torön. Lars-Eric Larsson från SFF-Stockholm berättade om de rivningsplaner som till hösten föreligger för delar av området till förmån för ny bebyggelse, varefter Kurt Jörgne gjorde en historisk tillbakablick från tiden före vinterflygskolan fram till dags dato. Det är mycket som hänt under alla dessa år, och en tre timmars rundvandring räcker inte långt för att täcka allt som hänt. Men historierna var många, och de som varit med under tiden då det begav sig, gav oss övriga därigenom en möjlighet att under denna rundvandring för ett kort ögonblick känna historiens vingslag.

Efter denna historiska tillbakablick vandra vi mot kanslihuset och den minnessten som sedan 1944 högtidlighåller minnet över de som mist sina liv vid tjänstgöring på F 2. Stenen, som för övrigt kommer att flyttas till annan plats inom området, vårdas av kamratföreningen som också högtidlighåller minnet över sina kamrater genom att en gång per år samlas för en minnesstund vid stenen.

Kanslihuset stod för övrigt klart 1929, tre år efter det att beslut fattats om uppsättande av 2. flygkåren i det självständiga Flygvapnet. Flygkårens ledning kunde nu flytta ut till Hägernäs, till moderna och rymliga lokaler. För förläggning och för-

plägnad skulle ända fram till 1938 logementsfartygen *Freja* och *Göta* användas. Samtidigt med kanslihuset byggdes även gymnastiksal, vattentorn och en tjänstebostad (numera riven) för förvaltaren. Kanslihuset, som kommer att få "leva" vidare, används i dagsläget av en Montessoriskola.

Vandringen fortsatte förbi tennisplanen och de gamla trähangarerna från tiden för marinens vinterflygskolor på Stora Värtans is (1919-1926) bort till gamla värme-centralen med tillhörande barack, även kallad "Röda baracken" som även tjänstgjort som kurschefs- och lärarutrymme för flygvapnets radarskola "FRAS". Baracken, som var dragig och otät redan på sin tid, står fortfarande kvar, dock något väderbiten och matt i lacken, såsom ett monument skrottandes mot nutiden "mig tar ni inte kål på i första hand". (Vid en rundvandring på området den 15 augusti var det dock bara aska kvar av "Röda baracken", baracken framför hangar 81 var eldhärjad och grävmaskinen var framkörd framför de gamla trähangarerna som skulle rivas dagen efter. Förf.)

Kurt visade även platsen (SO udden) där sjöflyget startade och där den första bryggan låg, och som kamratföreningen har föreslagit som ny plats för minnesstenen. Vi får se hur välvillig Täby kommun kommer att ställa sig till detta.

Nästa byggnad, som Paul Eriksson även hade ordnat nycklar till, var den s k betonghangaren, hangar 81 från 1927. Här tittade vi in i den södra delen av byggnad-

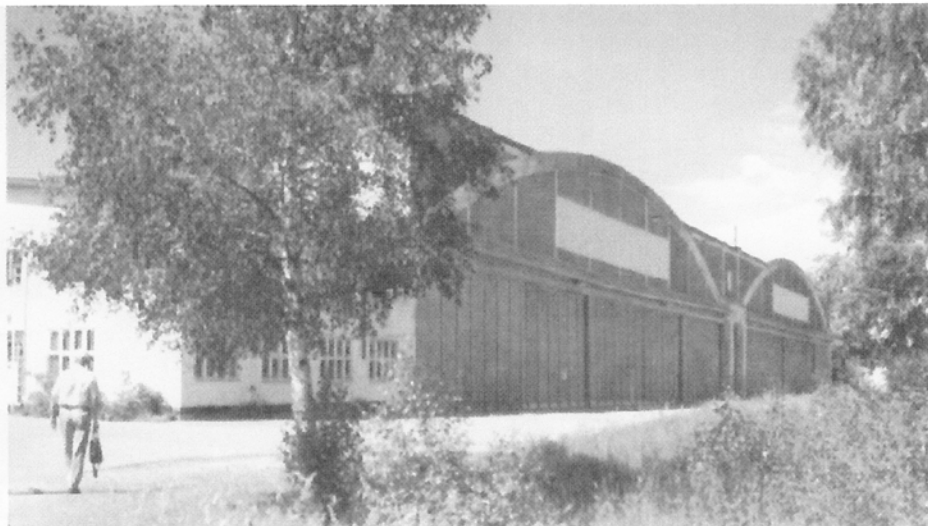
Trähangaren. Foto Lars Fors.

Betonghangaren (Hangar 81). Foto Lars Fors.

hangaren för sin verksamhet fanns inga öppna ytor. Hangaren innehöll snarare en stor betongkasun som vi inte undersökte närmare. Kurt berättade att bygget av hangaren påbörjades 1927 och utfördes i den då relativt nya betongtekniken. Under tiden som F 2 var utbildningsförband användes hangaren i första hand av Radarskolan (FRAS) med expeditioner, lektionssalar och övningsanläggningar i den södra tillbyggnaden. I själva hangardelen skedde utbildning i upprättande och brytning av radarstationer. Där skapades också utrymmen för radarsimuleringsutrustning, utprovning av Robot 68-systemet och för trafikledarskolan. Hangaren kommer efter vissa ombyggnader, att bevaras som byggnadsminne och efter inre ombyggnader användas som parkeringsplats. Den södra tillbyggnaden kommer att rivas.

Paul hade även ordnat tillträde till hangar 82 som byggdes 1938-39 i samband med att nya flygplan, T 2 Heinkel 115 och S 12 Heinkel 114, inköptes från Tyskland. Hangaren användes av Flygräddningen (FRÅD) fram till överflyttningen till F 8 1958. Paul berättade med visst vemod hur det begav sig på den tiden då *Catalina*-planen stod bredvid varandra i hangaren, i väntan på flygräddningsuppdrag, och vi som nu stod där och tittade in i den öde hangaren kunde endast tänka oss hur det en gång sett ut. Det kunde även hända att *Catalinorna* efter det att de landat, körde upp för slipen och direkt in i hangaren varefter motorerna kuperades (se *SFT* 4/02, sid 8-11. Red). Paul, som även varit med och flugit i den Dornier Do.24 som hamnade på F 2 efter diverse turer från

Hangar 82 byggdes 1938-39 i samband med att nya flygplan (T 2 och S 12) inköptes från Tyskland. Hangaren användes av Flygräddningen (FRÅD) fram till överflyttningen till F 8 under 1958. Foto Lars Fors.

Tyskland under andra världskriget, tog tillfället i akt att berätta om denna maskin samt hur det var att flyga med ett tremotorigt sjöflygplan. En sägen gör gällande att det ena av de två Do.24-plan som hamnade i Sverige ligger begravt någonstans i Hägernäsviken.

Vi vandrade vidare, gjorde ett besök inne i kasern 21, fortsatte förbi kasern 22, gamla värmecentralen och flygverkstaden från 1939, innan vi följde den stig som tog oss upp till gamla vaktkuren vid norra grinden där man tidigare kunnat inpassera till området från norr. Vi fortsatte mot kasern 23 och den minnessten som restes där 1943. Minnesstenen finns inte längre kvar, men väl plattan som den stod på. Enligt uppgift skall det ligga ett skrin med okänt innehåll under plattan där minnesstenen en gång stått. Kamratföreningen kommer tillsammans med byggherren JM att under hösten undersöka om så verkligen är fallet.

Matsalen och nya värmecentralen passerades, så även kasern 24 innan vi hamnade vid det granatskjul (Hägernäs-batteriet) som anlades i början av 1900-talet i syfte att ingå i en sammanhängande försvarslinje "Norra fronten", för att skydda Stockholm mot anfall från norr.

Rundvandringen började nu lida mot sitt slut, vi passerade sjukhuset och tjänstebostäderna vid flygbacken innan det var dags för avsked.

Slipar och bryggor står nu övergivna vid Hägernäsviken, men vi som fick möjlighet att delta i denna rundvandring fick för ett ögonblick tillfälle att tänka oss in i den verksamhet som en gång bedrevs vid Hägernäs.

Jag vill varmt rekommendera den bok som finns utgiven om flottiljens historia *F 2 - Hägernäs* och som finns att köpa genom SFF Medlemservice (sid 35), liksom ett medlemskap i F 2 kamratförening. Förening är öppen för alla och ger ut *Nya Marinflygaren* ett par gånger per år till sina medlemmar.

Minnesstenen. 1944 högtidlighölls att sjöflygverksamhet bedrivits vid Hägernäs under 25 år (1919-44). I samband med detta restes stenen till minne av dem som förolyckats i tjänsten (ett 50-tal). Inskription på stenen lyder: *De älskade icke så sitt liv, att de drogo sig undan döden.* Citatet är hämtat ur Uppenbarelseboken 12:11, och har valts av flottiljpastorn HO Ferenius.

Sedan nedläggningen av F 2 under 1974 svarar Kamratföreningen för stenens vård. På grund av den framtida bostadsbebyggelsen kommer stenen att flyttas till annan plats inom området. Tyvärr inte till den plats som Kamratföreningen önskar. Foto Lars Fors.

Slutligen ett stort tack till F 2 Kamratförening som gjorde denna rundvandring på flyghistorisk mark möjlig. Vidare ett tack till Kurt Jörgne som hjälpt författaren med denna sammanfattning till *SFT*.

Artikeln titeln är kanske något missvisande då intresset för F 2 var så stort att ytterligare en SFF-vandring gjordes den 25 augusti. Dock var denna senare vandring en upprepning av den som skildras i artikeln, och i historiskt perspektiv kan de båda vandringarna betraktas som en lång final. Red

Vattentornet byggdes samtidigt med kanslihus och gymnastiksal 1929, med en borrhälsbrunn i tornet. På grund av att sjövattnet kom in i lärt vattentornet ha haft mycket dålig kvalitet. Ganska nyligen renoverat. För stå kvar till eftervärlden. Foto Lars Fors.

